

GRÅHÄGERINVENTERINGEN 2004 I KRISTIANSTAD OCH BROMÖLLA KOMMMUNER

meddelande nr 33 från Nedre Helgeåns Fågelstation

Göran Knutsson

Inledning

Gråhägern, *Ardea cinerea*, är knuten till skogs- och sjörika områden i inlandet men häckar även längs skogsbeklädda kustområden. Häckningen sker vanligen i små till medelstora kolonier. Men ca 10 % är solitärt häckande. Vanligen sker bobyggandet högt uppe i trädtopparna. I områden som saknar rovdjur kan gråhägern var markhäckande.

Historik

Redan på 1400-talet var gråhägern etablerad i det svenska landskapet enligt tillgängliga historiska källor och från 1600-talet finns belägg för kolonier runt de skånska sjöarna. Framför allt var det i de södra och västra delarna av landet som gråhägern etablerade sig. Däremot i landets östra delar skedde en spridning först under 1940-talet. I dagens Sverige är hela södra delen av landet upp till och med mellansvenska sänkan helt koloniserat. Nordgränsen för utbredningen sammanfaller väl med *limes norrlandicus*.

Bakgrund

Gråhägern var 2004 års riksinventeringsart. Den har riksinventerats vid endast ett tillfälle tidigare, 1972. I hela landet rapporterades då 1792 par fördelade på 155 kolonier (medelkolonistorlek 12 par). 59 % av kolonierna återfanns i gran och 32 % i tall. Kolonier med 40 bon eller fler utgjorde endast 6 % av samtliga kolonier.

Det verkliga antalet gråhägrar i Sverige uppskattades till minst 2260 par. Detta kan jämföras med dagens svenska population som enligt Vår Fågelvärld 2/04 kan antas vara minst 5000 par. I Skåne rapporterades 255 par 1972 fördelade på 22 kolonier (medelkolonistorlek 11 par). Det verkliga antalet uppskattades till minst 300 par. Ekestadskolonin med sina 40 par 1972 var då en av de 10 största i Sverige.

Metod och riktlinjer för inventeringen Inventeringen har genomförts vid ett tillfälle under juni till mitten av augusti varvid antalet bon räknades. För att minimera störningsrisken förlades inventeringstillfället så sent som möjligt under häckningen. Inventeringen sker genom att antalet träd med färsk spilning räknas varefter granskning av bona sker. På så sätt kan gamla bon och avbrutna häckningar frånräknas.

Sammanställning av inventeringar och årsrapporter 1972 - 2004

Antal rapporterade par, eller i många fall bon till Regionala rapportkommittén (Rrk) och redovisade i Fåglar i Skåne, 1976 - 2002. Sammanställningen har kompletterats med uppgifter från årsrapporten 2003 samt inventeringsuppgifter för 1972 och 2004.

I nedanstående samlade uppgifter har följande lokaler utelämnats då de avser Ö Göinge kommun: Immeln,

Tostaholmen (ej Tofta...) samt Nytebodaviken.

I nedanstående samlade uppgifter har följande lokaler sammanförts till en lokal, dels Kronoäspet och Åhus kronoskog till Kronoäspet, dels Köpinge Ängar och Gärds Köpinge till Köpinge Ängar. Leingarydskolonin har med stor säkerhet flyttat till Barnakälla. För 2003 saknas helt uppgifter om eventuella häckningar enligt Fåglar i Skåne 2003 varför Rrk uppmanar till rapportinlämning.

Analys

Populationsökningen hos gråhägern är väldokumenterad genom Lindströms och Svenssons forskning. Genom att beräkna bestandsindex för såväl sommar- som vinterpunktrutter har de visat på en statistiskt säkerställd ökning för arten.

(Bestandsindex har basåret 1975 med index 1)

Bestandsindex, sommar, 2004: 2,64

Bestandsindex, vinter, 2004: 4,88

Gråhägers ökning är således väl dokumenterad sommar som vinter vad avser hela Sverige. Även BirdLife International pekar på en ökning hos det svenska gråhägerbeståndet med 160 - 180% 1990 - 2000 till ca 6500 par. För inventeringsområdet Kristianstad och Bromölla kommuner ser utvecklingen inte lika gynsam ut. Om värdena för jämförbara år sammanställs visar statistiken istället på ett relativt stationärt förhållande.

Ett stort tack till Hans Cronert, Nils Waldemarsson, Hans Swegen och Mona Wall för inventeringsrapporter samt Thomas Lindblad för arkivmaterial och goda råd!

Häger i Ekestadskolonin, foto: Hans Cronert

Tabell 1. Sammanställning av häckande hägrar i NÖ Skåne 1972-2004. (X = häckande, uppgifter om antal par saknas.)

	72	76	77	78-83	84	85	86	87	88	89	90	91	92
Getön, Immeln												4	9
Ivösjön													
Kronoäspet	7		5-7	5	.3-5	11		4-5	4-5	15	4-5	5	
Ekestad	40	X	69	57	>30	49		X			X	X	
Oppmannasjön SV													3-4
Köpinge Ängar	13*	1-2				2	2						
Leingaryd	10			34	>30	25	27	31	29	48		10	
Barnakälla													
Panshamn	5**												
Totalt****	70				96	67	87						
	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	
Getön, Immeln				2	2								>10
Ivösjön						11**							
Kronoäspet	4-5												
Ekestad	>65	X	X	56		10***				32***			66
Oppmannasjön SV													
Köpinge Ängar				5				15					8-13
Leingaryd	10		X										
Barnakälla													14
Panshamn													
Totalt****	80												93

* Avser 1971

** Osäker lokalangivelse

*** Räkning av samtliga bon har ej skett

**** Avser: Kronoäspet, Ekestad, Köpinge Ängar samt Leingaryd

Källförteckning

BirdLife International 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: (BirdLife Conservation Series No. 12).

Ekberg, B. Mfl, red. 1994. Skånes Fåglar. Del 1.

Lerner, H. 2004. Gråhägern som häckfågel i Västergötland. Vår Fågelvärld. 4/2004.

Lindström, Å. & Svensson, S. 2005. Övervakning av fåglarna populationsutveckling - årsrapport från 2004. Ekologiska institutionen, Lunds universitet, Lund.

Regionala rapportkommittén för Skåne. Fåglar i Skåne. 1976 - 2003. Anser suppl.

Svensson, S. 1976. Häger *Ardea cinerea* utbredning och antal i Sverige 1972. Vår Fågel värld 35:26 - 35.

Svensson, S. Mfl, red. 1999. Svensk fågelatlas. VF suppl 31.

Tjernberg, M. 2004. Gråhäger 2004. Vår Fågelvärld. 2/2004.

Göran Knutsson, Österlånggatan 9B, 291 33 Kristianstad

Häger, foto: Hans Cronert